

Folketingets Erhvervsudvalg

ERHVERVSMINISTEREN

08. februar 2021

Besvarelse af spørgsmål 297 alm. del stillet af udvalget den 4. februar 2021.

ERHVERVSMINISTERIET

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Spørgsmål:

Vil ministeren sende udvalget sit talepapir fra samrådet den 4. februar 2021 om anvendelse af sociale klausuler på offentlige byggerier, jf. ERU alm. del – samrådsspørgsmål A?

Tlf. 33 92 33 50
Fax. 33 12 37 78
CVR-nr. 10092485
EAN nr. 5798000026001
em@em.dk
www.em.dk

Svar:

Hermed fremsendes talepapir fra samrådet den 4. februar 2021.

Med venlig hilsen

Simon Kollerup

NOTAT

4. februar 2021
20/10711-2
sofief-DEP

Talepapir til brug for samråd i Erhvervsudvalget den 4. februar 2021 (*Det talte ord*)

[Indledning]

- Tak for det. Og ja, jeg skal også på ministeriets vegne beklage, at der skulle være gået så lang tid. Jeg tror, at der er mange forskellige ting, der er gået galt i forløbet. Men nu sidder vi her, og det er jeg i hvert fald glad for.
- Og tak for muligheden for at drøfte denne her sag. Det er vigtigt for vores samfund, at vi kan skabe og sikre lærlingepraktikpladser på ordentlige arbejdsvilkår. Og det er vigtigt for de mange danske unge mennesker, som gerne vil uddanne sig og blive dygtigst muligt til deres arbejde.
- Det mener regeringen, at vi skal bruge den offentlige sektors efterspørgsel aktivt til at understøtte. Og det skal vi have fælles holdninger og retninger og regler for at man kan understøtte i hele Europa.
- Vi skal sikre, at de virksomheder, som den offentlige sektor handler med, tager en række nødvendige samfundsansvarlige hensyn, når de agerer på markedet, så der fortsat er arbejdskraft til virksomhederne og muligheder til de unge, så vi også i fremtiden har gode dygtige faglærte som fx smede, elektrikere, industriteknikere og VVS'ere.

- Jeg vil indledningsvist fortælle kort om de tiltag, vi på Erhvervsministeriets område har og planlægger at foretage, og derefter besvare det konkrete samrådsspørgsmål. Herefter vil børne- og undervisningsministeren fortælle lidt om tiltagene på lærlingeområdet under hendes ressort.

[Nuværende tiltag for at fremme lærlingepraktikpladser i udbud]

- Pt. har vi i Danmark et aftalebaseret ”følg eller forklar”-princip for kommuner, regioner og stat i forhold til en række typer udbud af en vis størrelse. Det betyder, at offentlige ordregivere enten skal kræve lærlinge- og praktikpladser i forbindelse med udbud – eller skal forklare, hvorfor det ikke er muligt. Det kan for eksempel være tilfældet, hvis det ikke er muligt at skaffe de relevante lærlinge til at løse en konkret opgave.
- Jeg har indtryk af, at princippet har bidraget til at skabe flere lærlinge- og praktikpladser, end vi ellers ville have haft.
- En undersøgelse foretaget af KL i 2014 viste blandt andet, at 61 procent af kommunerne anvendte sociale klausuler i relevante udbud. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har senere hen foretaget i 2017 en undersøgelse af hvor mange lærlingepladser, som er oprettet i forbindelse med statslige opgaver, hvor der indgår sociale klausuler. Undersøgelsen viste, at der var ca. 2.380 lærlinge-

pladser alene i staten Det er en positiv udvikling, som dog også kan være påvirket af andre forhold som fx AUB-ordningen. Det skal siges. Tallene er formentlig - og forhåbentlig - endnu højere i dag.

[Det kommende udspil om offentligt-privat samarbejde og evaluering af udbudsloven]

- Vi vil imidlertid gerne se på, om ordningen kan gøres endnu mere effektiv. Og også hvordan vi så vidt muligt kan sikre, at danske lærlingepladser går til danske lærlinge.
- Det offentlige som indkøber er en stor faktor. Vi indkøber for over 380 mia. kr. hvert år. Det er en kæmpe efterspørgselsmuskel, der kan stille krav og skubbe virksomheder i den rigtige retning. I den retning, hvor der udvises ordentlighed og samfundssind.
- Jeg tror på, at en hel række udfordringer, der kalder på løsninger, kan løses gennem stærke alliancer og samspil mellem den offentlige og den private sektor. Det danske erhvervsliv er rigtig gode til at løfte en række samfundsopgaver. Det samspil kan vi få endnu mere ud af – men det kræver, at den offentlige sektor kan stille krav i udbudsmaterialet.
- I forbindelse med arbejdet med udbudsloven ser vi netop på, om der kan indføres yderligere tiltag, som kan

skabe uddannelsesmuligheder inden for de fag, hvor der er mangel på lærlingepladser.

- Jeg er slet ikke i tvivl om, at vi kan gøre endnu mere for lærlinge. Og jeg vil gå rigtig langt for, at vi kan få flere danske unge mennesker ud i lærlingepladser, så vi kan sikre dem og Danmark en ordentlig fremtid.
- Med disse indledende ord vil jeg besvare det konkrete samrådsspørgsmål.

Ad spørgsmål A:

[Med henvisning til artiklen: "For danske skattekrone: Super-sygehus-byggeri sender 46 lærepladser til Polen", i Fagbladet 3F, den 3. september 2020, bedes ministrene redegøre for, hvordan regeringen vil sikre, at sociale klausuler anvendes på offentlige danske byggerier, således at der skabes danske praktikpladser, og entreprenørerne ikke kan undsige sig at ansætte danske lærlinge på byggerierne ved at have lærlinge ansat i udlandet.]

Svar:

- Først og fremmest vil jeg sige, at jeg synes ikke, det er acceptabelt, det der har været fremme i sagen om sygehusbyggeriet i Odense og ansættelse af de 46 polske lærlinge, som alene arbejder i Polen og ikke i Danmark. Det er jo tydeligt ikke tanken med ordningen, og det underminerer tilliden til den vindende virksomhed.

- Jeg er dog blevet orienteret om, at Region Syddanmark er blevet enige med entreprenøren om, at de 46 polske lærlinge *ikke* tæller med i de 6 pct. lærlinge, som entreprenøren efter kontraktens sociale klausul er forpligtet til at have. Det er jeg glad for at høre, og jeg synes det viser, at vi i Danmark meget ofte kan snakke om tingene og få fornuftige løsninger ud af det.
- Vi har i Danmark en stærk arbejdsmarkedsmodel, der har skabt grundlaget for ordentlige løn- og arbejdsvilkår. Og det skal vi selvfølgelig værne om. Og virksomheder skal ikke se lærlingepladser som en smart løsning for at spare omkostninger og stadig kunne nyde af de goder og penge, som findes i Danmark.
- Derfor er der jo også noget helt galt, hvis det er nok bare at ansætte lærlinge på en fabrik i Polen.
- Virksomheder, der vinder kontrakter i Danmark, bør bruge danske lærlinge og støtte det arbejdsmarked, de er en del af.
- Men det er også vigtigt at sige, at vi er bundet af EU-reglerne, som tilsiger, at det ikke er muligt at kræve i

offentlige udbud, fordi det vil diskriminere på baggrund af nationalitet.

- Derfor udarbejder Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen en **vejledning**, der kan belyse, hvordan ordregivere kan indrette deres udbud i forhold til, hvilke krav der kan stilles i forbindelse med klausuler om lærlinge.
- Det er ikke muligt i udbud at stille krav om, at det skal være danske lærlinge. Men det er muligt at stille krav i en udbudt kontrakt om, at lærlingene skal udføre en bestemt type opgave eller være inden for et bestemt geografisk areal, hvis kravet er sagligt, objektivt, proportionelt og tilknyttet kontraktens genstand. Man skal altså have en god grund til at stille kravet – og det kan være lidt mudret, hvornår der er god grund. Derfor laver vi en vejledning, så det bliver helt tydeligt for ordregiverne, hvad de skal og kan gøre.
- Vi vil også invitere fagbevægelsen, lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer og andre interessenter til at **drøfte sagen nærmere**, så vi kan blive klogere på, hvad vi kan gøre. Det er dem, der kender forholdene på for eksempel byggepladserne bedst. Derfor har vi brug for deres input for at få de bedst mulige ordninger.
- Endelig har vi også taget problemstillingen op på europæisk niveau. Erhvervsminister Simon Kollerup har

sidste år indledt en dialog med den ansvarlige Kommissær om problemstilling.

- Og jeg har fulgt op ved at sende et brev til kommissæren, hvor vi efterspørger mere klarhed for, hvornår og hvordan vi kan styrke brugen af sociale klausuler i udbud, således at vi kan styrke antallet af nationale lærlingepladser i vores udbud.
- Og vi vil fortsat **tage problemstillingen op med de europæiske kollegaer** og kæmpe for, at vi finder en europæisk fælles løsning.
- Der er selvfølgelig brug for ”fair bevægelighed” og ikke bare ”fri bevægelighed” i Europa. Det er derfor, vi allerede arbejder for en række tiltag på EU-niveau, der skal sikre os imod social dumping i EU, så den frie bevægelighed ikke kommer til at gå ud over ordentlige vilkår på arbejdsmarkedet. Det gælder i høj grad også lærlingepladser.
- Vi har allerede spillet ind i drøftelser om behovet for at justere EU’s udbudsregler – og vi vil fortsat arbejde for at styrke de nuværende regler og rammer for fair bevægelighed.
- For eksempel er beskæftigelsesministeren allerede ved at undersøge, om der vil være opbakning til en række

initiativer – blandt andet et ID-kort til udstationerede og vandrende arbejdstagere og en sortliste over virksomheder, der er dømt for underbetaling, grove tilside-sættelser af arbejdsmiljølovgivningen eller lignende. Alt sammen for at undgå social dumping, for at bevare et stærkt dansk arbejdsmarked og for at have et fælles stærkt arbejdsmarked i EU.

[Afslutning]

- Med det i baghovedet vil jeg give ordet videre til børne- og undervisningsministeren Pernille Rosenkrantz-Theil.

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET**

Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. nr.: 32 92 50 00
E-mail: uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr.: 20453044

Erhvervsudvalget
Christiansborg

Svar på spørgsmål 298 (Alm. del):

I brev af 4. februar har udvalget efter ønske fra Anni Matthiesen stillet mig følgende spørgsmål:

8. februar 2021
Sags nr.:21/03189

Spørgsmål 298:

Vil ministeren sende udvalget sit talepapir fra samrådet den 4. februar 2021 om anvendelse af sociale klausuler på offentlige danske byggerier, jf. ERU alm. del – samrådsspm A?

Svar:

Vedlagt fremsendes som ønsket talepapir fra samrådet den 4. februar 2021.

Med venlig hilsen

Pernille Rosenkrantz-Theil

TALEPAPIR – DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Samråd i Erhvervsudvalget pba. spørgsmål fra Karsten Hønge (SF)
Titel	Samrådsspørgsmål A fra Karsten Hønge om ansættelse af lærlinge i Polen i forbindelse med indfrielse af sociale klausuler vedr. sygehusbyggeri i Odense.
Målgruppe	Medlemmer af Erhvervsudvalget
Arrangør	Folketinget – Erhvervsudvalget.
Taletid	2 minutter.
Tid og sted	Torsdag den 4. februar kl. 13.30-15.00. FT, Landstingssalen.

1. Indledning og besvarelse af spørgsmål

- Tak for det.
- Erhvervsministeren har allerede svaret på det primære i spørgsmålet, så derfor vil jeg tale mere generelt om de udfordringer, som vi står overfor i relation til det, der nu hedder *lærepladser*. Det var nemlig en af de forandringer, vi lavede med den store lærlingeaftale i efteråret, nemlig at det går fra at hedde praktikpladser til at hedde lærepladser. Det er selvfølgelig den mindste del, men det er til gengæld synligt og understreger, at det, der er tale om, er uddannelsesforløb.
- Vi har diskuteret den her udfordring, siden ruder konger var knægt, og jeg kan afsløre, at da vi sad til trepartsforhandlingerne om det her, der var der sådan en on-going konkurrence om, hvem af os, der længst tilbage i tiden havde deltaget i demonstrationer, der havde handlet om lærlingeforhold og mangel på lærepladser. Vi kunne slå fast, at det var Kim Simonsen fra HK, der qua sin alder, havde været til de demonstrationer, der gik længst tilbage. Der var vi tilbage i 1970'erne.
- Så bare for at sige, at problemerne omkring manglende lærepladser har været et problem, der har været stort set siden dengang man arvede det at komme i lære fra sin far, og siden da har man aldrig rigtig som samfund fået taget ordentlig fat på det her.
- Derfor har det været afgørende vigtigt for regeringen, at det var et af de områder, hvor vi faktisk gennemførte en stor aftale, coronaen til trods.
- Derfor er jeg også glad for, at spørgeren sætter fokus på området.
- En del af løsningen handler om at bruge det potentiale, der er i de sociale klausuler, og det er præcis det, erhvervsminister lige har redegjort for.

- Derudover har regeringen i 2020 haft ekstraordinært stort fokus på lærepladser til eleverne på erhvervsuddannelserne.
- I maj 2020 indgik vi en meget ambitiøs trepartsaftale, den første af to sidste år, der har holdt hånden under lærepladserne på trods af den usikkerhed og de udfordringer, der er fulgt med corona.
- Der kom simpelthen et kæmpe dyk i antallet af lærepladser da coronaen ramte, og det dur selvfølgelig ikke, at en krise medfører, at en stor gruppe unge ikke kan få en uddannelsesplads og dermed kommer til at betale prisen for krisen.
- Med den aftale blev der udmøntet samlet set 5,4 mia. kr. De penge gik primært til at give virksomhederne et økonomisk incitament til at tage lærlinge ind.
- Derfor er der kommet tal henover efteråret, som har vakt gevaldigt store smil på uddannelsesområdet fordi det faktisk er lykkedes. De seneste tal viser, at der i november 2020 blev oprettet 9 pct. *flere* lærepladser end i november 2019. Vi ved i øvrigt, at det samlede indgåede antal af uddannelsesaftaler for 2020 endte med at gå i plus i forhold til året før. Det ved jeg ikke, om nogensinde er sket før i en krisetid, at det faktisk er gået den rigtige vej på et punkt som det her.
- Den 21. november 2020 indgik regeringen nummer to trepartsaftale med arbejdsmarkedets parter om lærepladser. Der var fokus at skabe løsninger på nogle af de tilbagevendende problemer på området.
- Vi flytter ansvaret for at finde lærepladser fra elev, som står med problemet selv. Jeg mødte fra måneder tilbage, da der var lidt åbent i samfundet, en elev, som havde søgt mere end 50 forskellige lærepladser og kun havde fået svar på en brøkdel af dem, og det var så i øvrigt hans første indgang til at skulle være en del af arbejdsmarkedet og et forsøg på at få en uddannelse.

- Det dur simpelthen ikke. Fremover bliver det skolernes ansvar at finde de lærepladser, der skal til til de elever, der ikke har fundet dem på forhånd.
- Der afsættes et stort millionbeløb til den lærepladsunderstøttende indsats, ligesom det bliver billigere fremover for virksomheder at have lærlinge.
- Og så en af vigtigste ting er, at vi rykker tidspunktet for, hvornår der skal være indgået lærepladser, så man får et forløb, hvor man faktisk ved, hvad man skal på den anden side af sommerferien i stedet for, som det er i dag, at omkring halvdelen af eleverne ikke ved, hvad der skal ske på den anden side af grundforløb to.
- Jeg er overbevist om, at aftalen samlet set vil gøre det lettere for elever at få en læreplads. Jeg tror også, at det kommer til at give et meget bedre flow i deres uddannelse i stedet for de her afbrudte forløb, hvor man ikke ved hvad man skal lige om lidt.
- Og jeg vil understrege, at vi fra regeringens side har meget stort fokus på den her udfordring, og at vi skridt for skridt gerne vil forandre på det. Derfor er alle gode ideer velkomne.
- Jeg tror, at der skal ske flere ryk end det vi har lavet her, og det gælder selvfølgelig også for den del af befolkningen, der ikke trak på uddannelseskontoen som unge. Vi skal være langt bedre til at skabe meget bedre modeller for, hvordan vi får givet en større del af den voksne befolkning et fag, selvom de ikke fik taget det som unge.
- Tak for ordet.